

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi

LLO. 410.004.03.2016

P/16/087

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/087 – Zarządzanie cmentarzami komunalnymi.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
kontroler	Ryszard Kościelecki, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 97981 z dnia 25.01.2016 r. (dowód: akta kontroli str.1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta w Tomaszowie Mazowieckim, ul. Polskiej Organizacji Wojskowej 10/16, 97-200 Tomaszów Mazowiecki, zwany dalej „Urzędem”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marcin Witko, Prezydent Miasta Tomaszowa Mazowieckiego (dowód: akta kontroli str.3)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

W kontrolowanym okresie (2014-2015) zarządzanie i utrzymanie cmentarza komunalnego było realizowane przez organ wykonawczy, tj. Prezydenta Miasta Tomaszowa Mazowieckiego (dalej „Prezydent Miasta”), działającego poprzez wyznaczoną do tego celu komórkę organizacyjną Urzędu oraz jej pracowników, którym powierzono obowiązki w tym zakresie. Nie wprowadzono jednak odpowiednich procedur związanych z przyjmowaniem i rozliczaniem opłat za usługi cmentarne, czy też z postępowaniem na wypadek braku opłat za przedłużenie prawa do miejsca pochówku na następny okres.

Organy Miasta ustalały wysokość opłat za usługi cmentarne, w tym za udostępnianie miejsc pod pochówek. Wbrew uregulowaniom ustawowym pobrano opłaty w łącznej kwocie 118.251,51 zł za przedłużenie na kolejne 20 lat prawa do grobu murowanego dwumiejscowego.

Nieprawidłowości dotyczyły również prowadzenia dokumentacji cmentarnej, która nie spełniała wymogów określonych w przepisach.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja zadań związanych z prowadzeniem i utrzymaniem cmentarza komunalnego.

Opis stanu
faktycznego

1.1. Miasto prowadziło jeden cmentarz komunalny, w aktach prawa miejscowego określany nazwą „Cmentarz Miejski”, położony w Tomaszowie Mazowieckim przy ul. Dąbrowskiej 71/81.

W okresie objętym kontrolą prawidłowo zorganizowano wykonanie zadań związanych z utrzymaniem i zarządzaniem Cmentarzem Miejskim. Były one realizowane bezpośrednio przez Wydział Inżyniera Miasta (dalej „Wydział”) wyodrębniony w strukturze organizacyjnej Urzędu. Zgodnie z regulaminem organizacyjnym do zakresu działania Wydziału należały m.in. sprawy dotyczące Cmentarza Miejskiego. Pisemne zakresy obowiązków Naczelnika, a następnie Dyrektora Wydziału, obejmowały realizację zadań wynikających z ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych² oraz nadzór nad utrzymaniem i zarządzaniem Cmentarzem Miejskim.

1.2. Zadania dotyczące Cmentarza Miejskiego obejmujące: prowadzenie dokumentacji cmentarnej, udostępnianie urządzeń i obiektów cmentarnych oraz zapewnienie prawidłowego stanu technicznego, pobieranie i przekazywanie na rachunek bankowy Urzędu obowiązujących opłat, nadzór nad wytyczaniem kwater i alejek, właściwe utrzymanie zieleni, koordynacja terminu i godzin pogrzebów na Cmentarzu Miejskim – zostały powierzone w ramach obowiązków 2 pracownikom Wydziału, zatrudnionym na stanowiskach inspektora i podinspektora. Obowiązki te wykonywali oni na terenie Cmentarza Miejskiego, w biurze kancelarii zlokalizowanej w budynku znajdującym się w obrębie Cmentarza Miejskiego. Do wykonywania prac fizycznych na Cmentarzu Miejskim zatrudniano, w charakterze robotników gospodarczych, 2 pracowników Wydziału.

Poza tym w zakresach obowiązków 3 innych pracowników Wydziału wyszczególniono czynności związane ze sporządzaniem i sprawdzaniem faktur oraz rejestrów sprzedaży. Dokumenty potwierdzały wykonywanie tych obowiązków.

Z dniem 1.01.2016 r. utrzymanie i zarządzanie Cmentarzem Miejskim wraz z innymi zadaniami Miasta realizowanymi przez Wydział zostało powierzone Zarządowi Dróg i Utrzymania Miasta w Tomaszowie Mazowieckim – gminnej jednostce budżetowej utworzonej uchwałą nr X/97/2015 z dnia 28.05.2015 r. Rady Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego (dalej „Rada Miejska”). Według uzasadnienia Prezydenta Miasta do projektu uchwały utworzenie wymienionej jednostki organizacyjnej miało na celu zwiększenie efektywności i skuteczności prowadzonych działań, poprawę nadzoru nad realizacją zadań przez podmioty zewnętrzne.

(dowód: akta kontroli str.13 -35,37,141,210)

1.3. Cmentarz Miejski został założony jako cmentarz komunalny na terenie obejmującym 2 działki ewidencyjne gruntu o łącznej powierzchni 11,92 ha, będące własnością Miasta.³ Chowanie zmarłych rozpoczęto na Cmentarzu Miejskim w listopadzie 1973 r.

(dowód: akta kontroli str.33-36,199-203)

² Dz. U. z 2015 r. poz. 2126 ze zm.; dalej: ustawa o cmentarzach.

³ Urząd nie posiadał dokumentów wskazujących dokładną datę lub okres założenia Cmentarza Miejskiego, niemniej był on zaznaczony na planie perspektywicznym Miasta z 1962 r. i planie zagospodarowania przestrzennego z 1988 r. W rejestrach pozwoleń na budowę oraz pozwoleń na użytkowanie wydanych w latach 1966-1994 brak informacji dotyczących tego obiektu.

1.4. W latach 2010-2015 nie przeprowadzano w Urzędzie udokumentowanych analiz stopnia wykorzystania terenu Cmentarza Miejskiego. Również na forum Rady Miejskiej w latach 2014-2015 nie zgłaszano wniosków odnośnie wykorzystania obecnego terenu cmentarza, czy potrzeby jego powiększenia.

Z analizy w tym zakresie dokonanej w toku kontroli przez administratora Cmentarza Miejskiego wynika, że na dzień 31.12.2015 r. wykorzystano około 8 ha powierzchni terenu cmentarnego (7360 grobów), a pozostała część terenu zapewni miejsca pod pochówki na około 15 lat.

(dowód: akta kontroli str.71-72,168,199)

1.5. Cmentarz Miejski posiadał regulamin. Do dnia 17.08.2015 r. obowiązywał regulamin uchwalony w dniu 18.06.1997 r. przez Zarząd Miasta. Określał on m.in. zasady opłat za miejsca i urządzenia, katalog zabronionych na obiekcie czynności, warunki wykonywania robót dotyczących nagrobków, godziny otwarcia. W § 4 regulamin stanowił o możliwości wykupienia przez osobę jednego miejsca grzebalnego (pojedynczego lub podwójnego) jako tzw. rezerwacji. W § 5 regulaminu zostały określone zasady odnawiania opłat za miejsce grzebalne i postępowania z miejscem nieopłaconym.

(dowód: akta kontroli str.38,40,41)

W dniu 29.04.2015 r. Rada Miejska podjęła uchwałę o wprowadzeniu nowego regulaminu Cmentarza Miejskiego, zmienioną następnie uchwałą tego organu z dnia 9.07.2015 r., po uwzględnieniu zastrzeżeń do treści regulaminu, wniesionych przez organ nadzoru tj. Wojewodę Łódzkiego.

W porównaniu z uchylonym regulaminem Cmentarza Miejskiego, nowy regulamin dodatkowo w sposób szczegółowy określił zasady urządzania kwater grzebalnych i grobów, dysponowania grobem, świadczenia usług kamieniarskich i budowlanych, wnoszenia i dokumentowania opłat, w tym ratalnego sposobu ich uiszczania.

Regulamin ten stanowił, że za miejsca pod groby wielomiejscowe murowane opłaty w pełnej wysokości pobierane są tylko jeden raz, przy ich założeniu.

(dowód: akta kontroli str.55-66)

1.6. Sprawy związane z pochówkiem osób o nieustalonej tożsamości i osób bezdomnych, zmarłych na terenie Miasta oraz innych osób uprawnionych do pochówku na koszt gminy, były prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Maz. w trybie świadczeń niepieniężnych, przewidzianych ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁴. W 2014 r. wydatki Miasta w tym zakresie wyniosły 7 850 zł (7 pogrzebów), w 2015 r. – 12 000 zł (8 pogrzebów).

(dowód: akta kontroli str.123,135-138)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2. Ustalanie i rozliczanie z budżetem miasta opłat za groby oraz prawidłowość dokonywania wydatków na utrzymanie cmentarza komunalnego.

Opis stanu
faktycznego

2.1. Planowanie dochodów i wydatków budżetowych związanych z prowadzeniem Cmentarza Miejskiego odbywało się na ogólnych zasadach dotyczących planowania budżetu Miasta. Wysokość planowanych wydatków w rozdziale 71035 „cmentarze”, w układzie paragrafów klasyfikacji budżetowej określał Wydział.

W budżecie Miasta na 2014 r. uchwalonym 18.12.2013 r. przyjęto dla tego rozdziału wydatki bieżące (łącznie z wynagrodzeniami) w wysokości 275 656 zł (przy

⁴ Dz. U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.

dochodach planowanych na 594 984 zł). Uwzględniono też zaplanowane wydatki majątkowe cmentarza w wysokości 50 000 zł.

W trakcie wykonywania budżetu plan wydatków bieżących i majątkowych rozdziału był zmieniany stosownie do potrzeb i ostatecznie wyniósł 399 552 zł (17 000 zł dotyczyło wydatków na utrzymanie cmentarza wojennego).

W budżecie Miasta na 2015 r. uchwalonym 28.01.2015 r. przyjęto dla rozdziału 71035 wydatki bieżące w wysokości 309 568 zł (przy dochodach planowanych na 617 593 zł).

W trakcie wykonywania budżetu był on w zakresie wydatków bieżących rozdziału zmieniany stosownie do potrzeb i ostatecznie wyniósł kwotę 316 568 zł (7 000 zł na utrzymanie cmentarza wojennego)

(dowód: akta kontroli str.124,211-221)

2.2. Opłaty za usługi Cmentarza Miejskiego obejmujące: udostępnienie miejsca pod pochówek, przedłużenie prawa do zachowania miejsca na dalsze 20 lat, przechowanie zwłok w kostnicy, udostępnienie kaplicy do ceremonii pogrzebowej, czynności kancelaryjno-terenowe dotyczące ustawienia nagrobka – były pobierane przez pracowników Wydziału. Pobranie opłaty dokumentowano jednocześnie fakturą VAT. Poza fakturami sprzedaż usług dokumentowano także w rejestrach sprzedaży dziennych i miesięcznych, sporządzanych komputerowo. Dokumenty były następnie przekazywane do weryfikacji i zaksięgowania.

Pobrane opłaty pracownicy wpłacali w banku na rachunek bankowy Urzędu.

Nabywcom usług przysługiwało, na warunkach określonych uchwałą nr V/25/2010 Rady Miejskiej z dnia 29.12.2010 r., zmienionej uchwałą nr XXVI/231/2012 tego organu z dnia 30.05.2012 r., prawo do odroczenia terminu uiszczenia opłaty lub rozłożenia płatności na raty.

(dowód: akta kontroli str.67-70,141)

Problematyka dochodów z tytułu opłat za usługi Cmentarza Miejskiego w zakresie sposobu ich pobierania lub zwrotu, dokumentowania, terminów odprowadzania do banku i kontroli nie była uregulowana obowiązującymi aktami wewnętrznymi.

(dowód: akta kontroli str.142)

Z informacji zasięgniętej w dniu 29.02.2016 r. przez kontrolera w Zarządzie Dróg i Utrzymania Miasta w Tomaszowie Mazowieckim wynika, że trwają prace nad przygotowaniem instrukcji kasowej określającej tryb postępowania oraz zasady pobierania i przekazywania opłat za usługi świadczone na terenie Cmentarza Miejskiego.

(dowód: akta kontroli str.173-174)

Na podstawie zbadanych 557 faktur za usługi cmentarne w I i IV kwartale 2014 r. oraz I kwartale 2015 r. stwierdzono, że wszystkie pobrane w gotówce opłaty zostały wpłacone na rachunek bankowy Urzędu. W przypadku rozłożenia opłaty na raty nabywca usługi w dniu sprzedaży uiszczał kwotę naliczonego w fakturze podatku od towarów i usług, a pozostała należność objęta była ratalnym trybem zapłaty, określonym w pisemnym porozumieniu pomiędzy Miastem i usługobiorcą. Wszystkie wpłaty gotówkowe, dokonane przelewem oraz rozłożone na raty zostały ujęte w księgach rachunkowych.

(dowód: akta kontroli str.141 -142)

Ustalono, że przy braku uregulowań co do zasad i terminów odprowadzania do banku pobranych opłat - w badanych okresach łącznie na kwotę 348 211,17 zł, zostały one w większości - 313.006,74 zł wpłacone tego samego dnia na rachunek

bankowy Urzędu, a pozostałe opłaty w łącznej wysokości 35.204,43 zł wpłacano w ciągu następujących 5 dni.

(dowód: akta kontroli str.143 -145)

We wszystkich 557 badanych fakturach VAT w rubryce „PKWiU” (Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług) została wykazana nieaktualna pozycja „9303”, oznaczająca grupowanie „usługi pogrzebowe i pozostałe” (od dnia 1.01.2010 r. obowiązywało dla tego rodzaju usług oznaczenie „9603”).

Powyższa zmiana przepisów nie została wprowadzona do oprogramowania używanego przy fakturowaniu sprzedaży usług cmentarnych. Obowiązek aktualizacji oprogramowania – dostosowania do aktualnego stanu prawnego – spoczywał na firmie INFOSERWIS, z którą Miasto zawarło w tym zakresie umowę serwisową z dnia 30.01.2015 r.

(dowód: akta kontroli str.141 -145,149-152)

2.3. Wysokość opłat za usługi świadczone przez Cmentarz Miejski ustalały organy Miasta. Rada Miejska określiła wysokość opłat uchwałą nr XLII/391/09 z dnia 24.06.2009 r., która została uchylona z dniem 4.06.2015 r.⁵. W tym czasie Rada Miejska uchwałą nr LXIII/526/2010 z dnia 23.09.2010 r. upoważniła Prezydenta Miasta do ustalania cen i opłat za korzystanie z obiektów i urządzeń użyteczności publicznej stanowiących własność Miasta⁶. Na tej podstawie organ wykonawczy zarządzeniami: nr 122/2012 z dnia 31.05.2012 r, nr 44/2013 z dnia 18.02.2013 r., nr 75/2014 z dnia 21.02.2014 r., nr 333/2014 z dnia 15.10.2014 r. ustalał opłaty za usługi cmentarne.

Stawki opłat ustalone w latach 2012-2015 zarządzeniami Prezydenta Miasta, po doliczeniu podatku od towarów i usług, były wyższe o 13% od opłat ustalonych uchwałą nr XLII/391/09, jak np. opłata za miejsce w grobie ziemnym dwumiejscowym w środku kwatery: 980 zł wg uchwały i 1107,43 zł wg zarządzenia nr 75/2014.

Jak wynikało z badanych faktur (vide p. 2.2), w okresie do 3.06.2015 r. stosowane były stawki opłat ustalone zarządzeniami Prezydenta Miasta, a nie opłaty wynikające z uchwały nr XLII/391/09 Rady Miejskiej.

(dowód: akta kontroli str.42-54,177-181)

2.4. Z protokołów posiedzeń komisji Rady Miejskiej (23.04.2015 r. – Komisja Gospodarki Mieszkaniowej, Komunalnej i Ochrony Środowiska, 27.04.2015 r. – Komisja Budżetu i Działalności Gospodarczej), opiniujących projekt uchwały w/s opłat za usługi cmentarne, nie wynikało, aby były one wynikiem kalkulacji ekonomicznej. Ich wysokość porównywano ze stawkami stosowanymi na innych cmentarzach (parafialnych w Tomaszowie Mazowieckim i Piotrkowie Trybunalskim, komunalnym w Skierniewicach), ustalając ceny na niższym poziomie⁷.

(dowód: akta kontroli str.116-120)

Opłaty za przedłużenie prawa do zachowania miejsca na kolejne 20 lat były w tej samej wysokości, jak opłata za udostępnienie miejsca pod pochówek. Dotyczyło to

⁵ Uchwałą nr IX/68/2015 Rady Miejskiej z dnia 29.04.2015 r.

⁶ Na podstawie art. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz. U. z 2011 r. Nr 45, poz. 236)

⁷ Wysokość pobieranych od dnia 1.03.2014 r. opłat za udostępnienie na 20 lat miejsca stałego grzebalnego wynosiła (bez podatku od towarów i usług):

- w grobie ziemnym jednomiejscowym przy alei – 575,50 zł

- w grobie ziemnym dwumiejscowym przy alei – 1161,40 zł

- w grobie murowanym jednomiejscowym – 1025,40 zł

- w grobie murowanym dwumiejscowym – 2061,30 zł

- w grobie ziemnym dla dziecka do 6 lat przy alei – 146,50 zł.

Opłata za przechowanie zwłok w kostnicy przez jedną dobę wynosiła 62,80 zł, a za udostępnienie kaplicy do ceremonii pogrzebowej – 324,30 zł.

Opłata za czynności kancelaryjno – terenowe związane z przygotowaniem i sprawdzeniem prawidłowości ustawienia nagrobka pojedynczego wynosiła 272 zł, a podwójnego – 512,70 zł.

również grobów murowanych dwumiejscowych, dla których opłata ustalona uchwałą nr XLII/391/09 Rady Miejskiej wynosiła 1970 zł (brutto), a opłaty ustalone zarządzeniami Prezydenta Miasta i faktycznie pobierane w latach 2012-2014 (ostatnia wpłata 2.04.2014 r.) wynosiły: od 2127,60 zł do 2226,20 zł (brutto).

(dowód: akta kontroli str.42-54,146-148)

W wyniku dokonanej w Urzędzie oceny prawnej dotyczącej prawidłowości opłat za groby murowane, z dniem 1.11.2014 r. zmienione zostały – zarządzeniem nr 333/2014 Prezydenta Miasta – zasady opłacania grobów murowanych dwumiejscowych w ten sposób, że wprowadzono jednorazową opłatę w wysokości 2061,30 zł (netto) za udostępnienie miejsca pod pochówek w takim grobie, nie ustalając opłaty za przedłużenie prawa do grobu na dalsze 20 lat. Ponadto wprowadzono jednorazową opłatę 390 zł (netto) za dochowanie kolejnych zwłok do grobu murowanego w trumnie lub urnie.

(dowód: akta kontroli str.51-52,153-156)

Powyższe zasady i ta sama wysokość opłat zostały następnie przyjęte uchwałą nr IX/68/2015 Rady Miejskiej z dnia 29.04.2015 r., która weszła w życie z dniem 4.06.2015 r. Aktem tym rozszerzono również zakres opłat i usług cmentarnych o pozycje dotyczące przekształcenia grobów ziemnych jednomiejscowych w jeden grób ziemny wielomiejscowy oraz grobów ziemnych w groby murowane.

(dowód: akta kontroli str.53-54)

W okresie od dnia 25.08.2010 r. do dnia 2.04.2014 r. pobrano ogółem 61 opłat na łączną kwotę 118 251,51 zł za przedłużenie prawa do grobu murowanego przeznaczonego na pochówek zwłok więcej niż jednej osoby.

W związku z dotychczas zgłoszonymi roszczeniami przez 7 osób, które wniosły przedmiotowe opłaty, Urząd w okresie od 27.08.2014 r. do 27.11.2015 r. zwrócił kwotę 12 755,46 zł

(dowód: akta kontroli str.146-148)

2.5. Wydatki bieżące Miasta na prowadzenie Cmentarza Miejskiego były uzasadnione stanem zatrudnienia i zakresem usług związanych z utrzymaniem obiektu. W badanym okresie utrzymywały się one na jednakowym poziomie i w 2014 r. wyniosły kwotę 277 035 zł, a w 2015 r. – kwotę 274 364 zł. Największą część wydatków przypadła na wynagrodzenia, które wraz z pochodnymi stanowiły odpowiednio kwoty: 165 753 zł (59,83%) i 170 620 zł (62,18%) oraz na zakup usług, odpowiednio kwoty: 90 016 zł (32,49%) i 73 658 zł (26,84%), w tym za usuwanie odpadów odpowiednio: 81 854 zł i 59 583 zł.

Ponadto w 2014 r. zostały poniesione wydatki majątkowe w wysokości 86 896 zł związane z budową alejek (76 764 zł) i modernizacją kaplicy (10 132 zł) na Cmentarzu Miejskim.

Niższe od planowanych wykonanie wydatków bieżących w 2014 r. było skutkiem stosowania ustawy z 29 stycznia 2010 r. - Prawo zamówień publicznych⁸.

(dowód: akta kontroli str.125-134,222-223)

2.6. Prowadzenie Cmentarza Miejskiego było pod względem ekonomicznym opłacalne. Uzyskane na tym zadaniu dochody: w 2014 r. w wysokości 438 978 zł, w 2015 r. – 462 556 zł przewyższały wydatki bieżące (vide p.2.5.) i z tego względu, jak wyjaśnił Prezydent Miasta, nie podejmowano analizy opłacalności przyjętego sposobu prowadzenia Cmentarza Miejskiego.

Największą część dochodów pochodziła z opłat za groby (w 2014 r. – 271 695 zł, w 2015 r. – 294 863 zł), a pozostałe dochody stanowiły opłaty za korzystanie

⁸ Dz. U. z 2015 r., poz. 2164.

z urządzeń cmentarnych (kaplicy, kostnicy) i dozór związany z ustawianiem nagrobków.

(dowód: akta kontroli str.194,195,198)

2.7. Zgodnie z przepisami w art. 7 ust. 1-3 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, przedłużenie prawa do grobu na następne 20 lat wymaga wniesienia opłaty przewidzianej za pochowanie zwłok, a brak tej opłaty powoduje, że grób może być użyty do ponownego chowania, za wyjątkiem grobu murowanego, przeznaczonego do pomieszczenia zwłok więcej niż jednej osoby.

Zasady postępowania z nieopłaconymi w terminie miejscami grzebalnymi zostały określone w regulaminie Cmentarza Miejskiego (vide p.1.5).

Regulamin z 18.06.1997 r. stanowił, że odnowienie opłaty za miejsce grzebalne może nastąpić dopiero po upływie okresu, na jaki zostało wykupione, według stawki obowiązującej w dniu odnowienia opłaty. W przypadku upływu tego okresu i nie odnowienia opłaty, miejsce grzebalne mogło być po 3 miesiącach odprzedane innym osobom, co nie dotyczyło grobów murowanych przeznaczonych do pomieszczenia zwłok więcej niż jednej osoby.

W regulaminie z 9.07.2015 r. przyjęto zasadę rocznej karencji po upływie 20 lat od pochówku, na zgłoszenie się krewnych osoby pochowanej, zainteresowanych dalszą pielęgnacją grobu. Przy braku takiego zgłoszenia miejsce pochówku po tym okresie przechodzi do dyspozycji zarządu Cmentarza Miejskiego.

Regulamin zawierał określenie dysponenta grobu oraz warunki związane ze zmianą i nabyciem prawa do dysponowania grobem

(dowód: akta kontroli str.40,64)

Wymienione regulaminy nie określały działań administracji Cmentarza Miejskiego mających na celu dochodzenie od dysponentów grobów opłat za przedłużenie na następny okres prawa do miejsca pochówku. Niemniej pracownicy wykonujący na miejscu czynności administracyjne prowadzili w tym zakresie dodatkowe ewidencje: skorowidz alfabetyczny osób, które wniosły opłaty za przedłużenie prawa do grobu oraz rejestr takich opłat w układzie miejsc pochówku. Ponadto przesyłką poleconą wysyłano do dysponentów grobów zawiadomienia przypominające o konieczności dokonania przedmiotowej opłaty (w 2014 r. wysłano 248 zawiadomień, z których doręczono 142; w 2015 r. – 190 zawiadomień, z których doręczono 77). Poza tym w okresie świątecznym na nieopłaconych grobach wykładano pisemne informacje do ich dysponentów z prośbą o zgłoszenie się do kancelarii Cmentarza Miejskiego w sprawie opłaty na kolejne 20 lat.

Pracownik wykonujący powyższe czynności wyjaśnił, że wzorował się na praktyce stosowanej na innych cmentarzach.

Prezydent Miasta wyjaśnił, że powyższy sposób postępowania był wystarczający i skuteczny, w związku z czym nie podejmowano innych działań i ustalenia zasad postępowania.

(dowód: akta kontroli str.40,64,190,191,193,195-197)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Prezydent Miasta nie określił procedur wewnętrznych dotyczących pobierania i dokumentowania opłat za usługi Cmentarza Miejskiego, zasad odprowadzania środków pieniężnych otrzymanych z tego tytułu, co było przyczyną wpłacania pobranych pieniędzy na rachunek bankowy Urzędu w różnych terminach. Z badanych opłat na łączną kwotę 348 211,17 zł w dniu pobrania wpłacono do banku 313.006,74 zł, w dniu następnym – 24 025,19 zł (32 opłaty), po 2 dniach – 5 401,12 zł (7 opłat), po 3 dniach - 4 368,18 zł (7 opłat), po 4 dniach – 291,17 zł (1 opłata), po 5 dniach – 1118,77 zł (1 opłata). Nie zostały też określone przez

Prezydenta Miasta zasady postępowania w sytuacji braku opłaty za miejsce pochówku.

(dowód: akta kontroli str.142-145)

Pracownik przekazujący opłaty do banku wyjaśnił, że postępował według otrzymanego instruktażu ustnego, starając się stosować zasadę odprowadzania gotówki, gdy jej stan przekroczył kwotę jednego tysiąca złotych.

(dowód: akta kontroli str.161-163)

Na skutek powyższych braków nie została zapewniona przez organ wykonawczy Miasta skuteczna kontrola zarządcza, wymagana przepisami art. 69 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁹. Standardy takiej kontroli dla jednostek sektora finansów publicznych¹⁰ przewidują przejrzyste, spójne i pisemne określanie zadań, uprawnień i odpowiedzialności poszczególnych komórek organizacyjnych, które wraz z procedurami wewnętrznymi i instrukcjami dokumentują system kontroli zarządczej.

Według wyjaśnienia Prezydenta Miasta opracowanie instrukcji dotyczącej pobierania opłat za usługi cmentarne rozpoczęto w 2011 r., ale nie została ona wdrożona z powodów trudnych obecnie do ustalenia (osoby odpowiedzialne nie pracują w Urzędzie).

(dowód: akta kontroli str.169 -172)

2. Rada Miejska, na mocy uchwały nr LXIII/526/2010 z dnia 23.09.2010 r. upoważniła Prezydenta Miasta do ustalania cen i opłat za korzystanie z obiektów i urządzeń użyteczności publicznej stanowiących własność Miasta¹¹, nie uchylając jednocześnie swojej wcześniejszej uchwały nr XLII/391/09 z dnia 24.06.2009 r. o opłatach za usługi cmentarne, przez co w okresie od 1.06.2012 r. do dnia 4.06.2015 r. obowiązywały jednocześnie dwa akty prawa miejscowego ustalające opłaty za usługi cmentarne. W praktyce stosowano stawki opłat ustalone zarządzeniami Prezydenta Miasta, które były wyższe od opłat ustalonych wymienioną uchwałą.

(dowód: akta kontroli str.42-54,177-180)

Prezydent Miasta wyjaśnił, że przyczyną nieuchylenia uchwały nr XLII/391/09, w związku z udzielonym temu organowi upoważnieniem do ustalania opłat, było niedopatrzenie. Po stwierdzeniu tej nieprawidłowości podjęte działania doprowadziły do jej usunięcia poprzez przyjęcie uchylającej uchwały nr IX/68/2015 Rady Miejskiej z dnia 29.04.2015 r.

(dowód: akta kontroli str.169-171)

3. W okresie od dnia 25.08.2010 r. do dnia 2.04.2014 r. na podstawie uchwały nr XLII/391/09 oraz ww. zarządzeń pobrano ogółem 61 opłat na łączną kwotę 118 251,51 zł za przedłużenie prawa do grobu murowanego przeznaczonego na pochówek zwłok więcej niż jednej osoby. Było niezgodnie z art. 7 ust. 1-3 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, zgodnie z którym przedłużenie prawa do grobu na następne 20 lat wymaga wniesienia opłaty przewidzianej za pochowanie zwłok, a brak tej opłaty powoduje, że grób może być użyty do ponownego chowania, za wyjątkiem grobu murowanego, przeznaczonego do pomieszczenia zwłok więcej niż jednej osoby.

(dowód: akta kontroli str. 146-148)

⁹ Dz. U. z 2013 r., poz. 885 ze zm.

¹⁰ Komunikat nr 23 Ministra Finansów z 16 grudnia 2009 r.

¹¹ Na podstawie art. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz. U. z 2011 r. Nr 45, poz. 236)

Odnosnie przyczyn ustalania i pobierania opłat za przedłużenie na dalsze 20 lat prawa do grobu murowanego dwumiejscowego Prezydent Miasta wyjaśnił, że były one stosowane, bo nikt nie kwestionował ich zgodności z obowiązującymi przepisami. Natomiast w sprawie podjęcia działań dotyczących zwrotu nienależnych opłat Prezydent Miasta wyjaśnił, że obecnie przygotowywana jest w tym zakresie koncepcja i dokonywana szczegółowa analiza prawna.

(dowód: akta kontroli str.194,195,224-226)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Z powodu braku aktualizacji oprogramowania używanego do fakturowania w latach 2014-2015 sprzedaży usług cmentarnych, we wszystkich badanych 557 fakturach VAT została wykazana nieprawidłowa pozycja PKWiU (9303 zamiast 9603), co wynikało z nieuwzględnienia zmiany stanu prawnego w tym zakresie.¹²

(dowód: akta kontroli str.141 -145,149-152)

Skarbnik Miasta, która zgodnie z art. 54 ust.1 i 8 ustawy o finansach publicznych odpowiada za kompletność i rzetelność dokumentów dotyczących operacji gospodarczych i finansowych, wyjaśniła, że pracownicy odpowiedzialni za wystawianie faktur oraz ich kontrolę powinni zauważyć i zgłosić problem błędnej pozycji PKWiU do administratora systemu, gdyż dokumenty te nie podlegają bezpośredniej kontroli skarbnika. Poinformowała przy tym, że niezwłocznie przystąpiono do wyeliminowania błędu, w wyniku czego z dniem 26.02.2016 r. podawana jest w fakturach aktualna pozycja PKWiU.

(dowód: akta kontroli str.164-167)

3. Wykonywanie zadań w zakresie zarządzania cmentarzem komunalnym.

Opis stanu
faktycznego

3.1. Pracownicy Urzędu administrujący Cmentarzem Miejskim prowadzili na miejscu, w układzie rocznikowym, wszystkie rodzaje dokumentacji wymaganej § 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 sierpnia 2001 r. w sprawie prowadzenia ewidencji grobów¹³. Alfabetyczny spis osób pochowanych na cmentarzu zawierał wszystkie dane wymagane przepisami. Pozostałe księgi cmentarne (księdze wieczystej osób pochowanych na cmentarzu i księga grobów) nie zawierały niektórych danych lub dane dodatkowe, nie przewidziane przepisami § 3 – 4 ww. rozporządzenia.

Badanie zapisów w księgach cmentarnych dotyczących wybranych losowo 60 numerów ewidencyjnych osób pochowanych (po 30 z każdego roku) wykazało, że dla 28 numerów księgi wieczystej osób pochowanych na cmentarzu wpisano określenie „dochowanie” lub skrót „doch.” w rubryce „rodzaj grobu”. W pozostałych 32 przypadkach rodzaj grobu oznaczano ww. skrótami.

W księdze grobów brakowało oznaczenia rodzaju grobu dla 21 badanych numerów, w pozostałych 39 pozycjach rodzaj grobu opisano ww. skrótami.

(dowód: akta kontroli str. 175-181)

3.2. Opłaty za usługi cmentarne dotyczące analizowanej w p. 3.1. próby losowej, wykazane w fakturach sprzedaży, były co do wysokości i przedmiotu usługi zgodne z odpowiednimi pozycjami opłat (cennikiem) ustalonymi przez organy Miasta. Oznaczenia rodzaju grobów w księgach cmentarnych nie były zgodne z nazewnictwem grobów przyjętym w cenniku usług, który nie zawierał określeń i skrótów opisanych w p. 3.1.

¹² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 kwietnia 2004 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (Dz. U. Nr 89, poz. 884) uchylone rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (Dz. U. Nr 207, poz. 1293)

¹³ Dz.U. z 2001 r. Nr 90, poz. 1013; dalej: rozporządzenie w sprawie ewidencji grobów.

W 6 przypadkach zafakturowano wg cennika opłaty za miejsce pod pochówek w grobie ziemnym dwumiejscowym, a w księgach cmentarnych 2015 r. oznaczono je ww. skrótami jako groby pojedyncze głębinowe.

W 4 przypadkach zafakturowano wg cennika opłaty za miejsce pod grób murowany jednomiejscowy, a w księgach cmentarnych 2014 r. oznaczono je ww. skrótami.

(dowód: akta kontroli str. 177-181)

3.3. Przeprowadzone w toku kontroli oględziny Cmentarza Miejskiego wykazały, że posiada on trwale, w dobrym stanie, ogrodzenie wykonane z betonowych przęseł o wysokości nie niższej niż 1,5 m. Wewnętrzne dojścia i dojazdy (alejki) do powierzchni grzebalnych posiadają nawierzchnię utwardzoną z kostki brukowej, bez barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych. Miejscach grzebalne i ciągi komunikacyjne bez uszkodzeń spowodowanych drzewostanem. Cały teren cmentarny uporządkowany i wyposażony w odpowiednią ilość pojemników/kontenerów na odpady. Nawierzchnia miejsc postojowych przy bramie głównej utwardzona, plac przeznaczony dla postoju pojazdów przy bramie zapasowej wyrównany, bez utwardzenia, z drogą dojazdową utwardzoną.

dowód: akta kontroli str. 139-140)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Księgi cmentarne prowadzono w niezgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu w sprawie ewidencji grobów, pomijając w nich niektóre informacje wymagane przez przepisy.

Wbrew przepisom § 3 ust. 1 pkt 7 i 8 ww. rozporządzenia, do księgi wieczystej osób pochowanych na cmentarzu nie wpisywano wieku osoby pochowanej, nazwisk rodziców osoby pochowanej oraz rodzaju grobu (wpisując określenie „dochowanie”), a jednocześnie wpisywano niewymagane informacje o ostatnim miejscu zamieszkania osoby pochowanej oraz o dokumencie zgonu.

W księdze grobów nie wpisywano numeru ewidencyjnego nadanego księgą wieczystą i daty pochowania, a w 21 przypadkach, spośród 60 badanych - także rodzaju grobu, co wskazuje na niestosowanie przepisów § 4 ust. 1 pkt 1, 3, 4 rozporządzenia w sprawie ewidencji grobów, które takich informacji wymagały, a jednocześnie poza wymogiem wpisywano numery faktur z tytułu pobranych opłat. Oznaczenie w księgach cmentarnych rodzaj grobu nazwami „pojedynczy”, „głębinowy” lub ich skrótami było niezgodne z § 3 ust. 1 pkt 13 ww. rozporządzenia, wymagającym określić grobu jako „ziemny” lub „murowany” oraz niezgodne z nazewnictwem stosowanym przy fakturowaniu opłat za miejsca pod pochówek.

Natomiast wpisywanie ołówkiem w księdze grobów rezerwacji miejsc sprzeciwiało się zasadzie dokonywania wpisów pismem trwałym, wymaganej § 9 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ewidencji grobów.

(dowód: akta kontroli str. 177-183)

Osobą odpowiedzialną za prowadzenie ksiąg cmentarnych był pracownik – inspektor Wydziału, któremu te czynności zostały powierzone zakresem czynności i który je wykonywał. Według wyjaśnień pracownika księga wieczysta osób pochowanych była prowadzona zgodnie z jej rubrykami, natomiast przyczyną braków stwierdzonych w księdze grobów był brak miejsca na wpis takich informacji. Pracownik wyjaśnił, że przyjęty sposób oznaczania w księgach cmentarnych rodzaju grobów był kontynuacją określeń stosowanych przez poprzedniego zarządcę Cmentarza Miejskiego tj. Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Tomaszowie Mazowieckim Z wyjaśnień dotyczących rozbieżności pomiędzy zafakturowanym rodzajem grobu a jego oznaczeniem w księgach cmentarnych wynika, że przy fakturowaniu opłaty za miejsce pod pochówek brano pod uwagę,

czy jest ono położone w kwaterze przeznaczony pod groby murowane, z wyższą opłatą, a nie deklarowany przez nabywcę rodzaj grobu.

Odnosnie wpisów dokonanych w księdze grobów w sposób nietrwały (ołówkiem) pracownik podał, że dotyczyły one sprzedanych miejsc pod przyszłe groby i miały charakter orientacyjny, zapobiegający zaproponowaniu takiego miejsca innej osobie.

(dowód: akta kontroli str.19-21,184-188)

4. Wykonywanie nadzoru i kontroli nad zadaniami związanymi z zarządzaniem, prowadzeniem i utrzymaniem cmentarza komunalnego.

Opis stanu
faktycznego

4.1. W związku z przyjętym sposobem prowadzenia Cmentarza Miejskiego nadzór nad realizacją tego zadania sprawował Prezydent Miasta i Naczelnik (Dyrektor) Wydziału (vide p.1.1).

(dowód: akta kontroli str. 14,29-32)

4.2. Zarządzanie Cmentarzem Miejskim nie było w badanym okresie przedmiotem kontroli wewnętrznej, ani objęte audytem wewnętrznym.

(dowód: akta kontroli str. 4)

4.3. W maju 2014 r. i 2015 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim przeprowadził kontrole Cmentarza Miejskiego w zakresie stanu sanitarnego, nie wnosząc żadnych zastrzeżeń.

(dowód: akta kontroli str. 5-12)

4.4. W latach 2014-2015 problematyką Cmentarza Miejskiego zajmowały się 4 komisje Rady Miejskiej na (łącznie) 7 posiedzeniach. Komisja Rewizyjna na posiedzeniach zajmowała się rozpatrzeniem skargi na Prezydenta Miasta dotyczącej opłaty za miejsce pod pochówek, uznając ją za bezpodstawną. Na posiedzeniach Komisji Spraw Społecznych i Rodziny omówiono potrzeby inwestycyjne Cmentarza Miejskiego (wykonanie kolejnych alejek z kostki brukowej) oraz sprawę poprawy nagłośnienia w kaplicy cmentarnej. Natomiast na posiedzeniach Komisji Budżetu i Działalności Gospodarczej oraz Komisji Gospodarki Mieszkaniowej, Komunalnej i Ochrony Środowiska zaopiniowano projekt uchwały w sprawie opłat za usługi cmentarne oraz uchwały w sprawie regulaminu Cmentarza Miejskiego.

(dowód: akta kontroli str. 71-74,109-112)

4.5. W badanym okresie w jednej sprawie dotyczącej wysokości opłaty za udostępnienie miejsca pod pochówek dysponent grobu wniósł dwukrotnie skargę. W skardze z dnia 23.09.2014 r. do Prezydenta Miasta zgłosił zarzut zawyżenia przez administratora Cmentarza Miejskiego wcześniej pobranej opłaty w wysokości 980 zł, tj. za miejsce pod pochówek w grobie pojedynczym murowanym, gdy faktycznie pochówek nastąpił do grobu pojedynczego ziemnego, za który opłata wynosiła wówczas 490 zł zgodnie z uchwałą nr XLII/391/09 z dnia 24.06.2009 r.

Prezydent Miasta po rozpatrzeniu skargi uznał ją za niezasadną, o czym powiadomił skarżącego pismem z dnia 7.10.2014 r. W związku z takim załatwieniem sprawy skarżący w dniu 16.10.2014 r. wniósł do Rady Miejskiej skargę na Prezydenta Miasta. Skargę rozpatrzyła Komisja Rewizyjna Rady Miasta na posiedzeniach w dniu 21.10.2014 r. i 18.12.2014 r., uznając ją za bezzasadną i przedstawiając projekt uchwały w tej sprawie. Uchwała została podjęta przez Radę Miejską w dniu 29.12.2014 r. Wg ustaleń Komisji Rewizyjnej oraz uzasadnienia uchwały Rady Miejskiej, opłata została pobrana w prawidłowej wysokości, gdyż dotyczyła miejsca pod pochówek w kwaterze XXXVIII, która, zgodnie z planem zagospodarowania Cmentarza Miejskiego, została przeznaczona na groby murowane. Przy wyborze

miejsca w tej kwaterze skarżący został poinformowany o prawie wybudowania grobu murowanego i taki rodzaj grobu został wykazany w fakturze dokumentującej opłatę. Z protokołu posiedzenia Komisji Rewizyjnej wynikało ponadto, że skarżący złożył w tej sprawie zawiadomienie do prokuratury, która nie stwierdziła znamion czynu zabronionego.

(dowód: akta kontroli str. 84-108)

Jako plan zagospodarowania Cmentarza Miejskiego, na który powołano się przy wyjaśnianiu powyższej skargi oraz w uzasadnieniu uchwały Rady Miejskiej podjętej w tej sprawie, przedłożono znajdujący się w kancelarii Cmentarza Miejskiego szkic rysunkowy na kartce formatu A4 z zaznaczonymi kwaterami i budynkami na terenie cmentarnym. Kwatery były oznaczone numeracją rzymską, w tym 15 kwater położonych w centralnej części obiektu oznaczono dodatkowo literą „G”. Rysunek nie posiadał nazwy (tytułu) ani innych formalnych cech świadczących o jego urzędowym charakterze, takich jak nazwa organu sporządzającego, zatwierdzającego lub wprowadzającego, data wydania, podpisy.

(dowód: akta kontroli str. 192)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Prezydent Miasta, do którego z mocy art. 2 ust. 1 ustawy o cmentarzach należy zarządzanie Cmentarzem Miejskim, nie sporządził planu zagospodarowania terenu cmentarza, o którym mowa w art. 3 ww. ustawy. W ocenie NIK nie można uznać za plan zagospodarowania Cmentarza Miejskiego wykorzystywanego szkicu rysunkowego, który nie zawierając żadnych cech urzędowego dokumentu, bezpodstawnie wprowadził podział kwater według rodzajów grobów.

(dowód: akta kontroli str.192)

Pracownik Wydziału wykonujący czynności administracyjne na Cmentarzu Miejskim wyjaśnił, że w celu orientacji wykonał szkic istniejących kwater i stopniowo dorysowywał wytyczane nowe kwatery, nadając im kolejną numerację. Wyjaśniając, czy i na jakiej podstawie miejsca w kwaterach oznaczonych na planie literą „G” były przeznaczone wyłącznie na groby murowane (grobowce) pracownik podał, że kontynuował zastaną wcześniej praktykę wynikającą z przyjętego podziału i przeznaczenia kwater.

(dowód: akta kontroli str. 196-197)

Prezydent Miasta wyjaśnił, że były podejmowane próby sporządzenia planu zagospodarowania Cmentarza Miejskiego i zinwentaryzowania części już zagospodarowanej, ale nie jest w stanie odpowiedzieć, dlaczego zadanie nie zostało wykonane.

(dowód: akta kontroli str. 193,195)

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁴, wnosi o:

1. Ustalenie procedur dotyczących pobierania i dokumentowania opłat za usługi Cmentarza Miejskiego, zasad odprowadzania środków pieniężnych otrzymanych z tego tytułu oraz trybu postępowania w sytuacji braku opłaty za miejsce pochówku.

¹⁴ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096

2. Prowadzenie ksiąg cmentarnych zgodnie z wymogami rozporządzenia w sprawie ewidencji grobów.
3. Sporządzenie planu zagospodarowania terenu Cmentarza Miejskiego, o którym mowa w art. 3 ustawy o cmentarzach.
4. Podjęcie działań zmierzających do zwrotu opłat za przedłużenie prawa do grobu muranego przeznaczonego na pochówek zwłok więcej niż jednej osoby, pobranych niezgodnie z przepisami.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, dnia 15 kwietnia 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Dyrektor
Przemysław Szewczyk

Kontroler
Ryszard Kościelecki
Gł. specjalista kp.

-----
podpis

-----
podpis